

Protože stránky, na které se díváte, mapují minulost i současnost Stonařova, rozhodla jsem se s Vámi podělit o několik faktů, týkajících se služeb a obchodů v městečku. Je to srovnání období mezi dvěma válkami a v období 2. sv. války a současného stavu. Jsou zde sepsáni ti, co se svým povoláním samostatně v městečku živil, někteří řemeslníci zaměstnávali i další pracovníky, které neuvádím, protože i dnes je zde dost řemeslníků, kteří jsou někde zaměstnaní. Jedná se pouze o ty, co provozovali své povolání, jako samostatnou živnost. Čerpala jsem z archivu a podrobný výčet služeb a obchodníků z válečného období jsem získala od starousedlíků, kteří si na tuto dobu pamatují a především od své maminky, která má i dnes obdivuhodnou paměť. Současný stav jsem převzala ze stránek městyse a něco od současníků. Doufám, že jsem neopomenula žádnou současnou podnikatelskou aktivitu, pokud ano, ráda tento seznam a výčet doplním.

Pro srovnání obchodů a služeb začínám současností, protože tento výčet bude kratší.

.....

V současné době má Stonařov 15 zastupitelů, z toho 5 radních, uvolněného starostu, místostarostu, 2 úřednice a jednoho technika, pomocné pracovníky, celkem je zde zaměstnáno lidí. Je zde škola, pošta, knihovna, zdravotní středisko, kam lékaři dojíždí. Služby však v současné době nekryjí potřeby obyvatel městyse.

Obchody

Potravinry v objektu VÚB (dříve Jednota, dnes Fa. Lapek z Jihlavy)

Koloniál U Mejtříků v domě bývalé kovárny u Daňků,

U Langů - papírnictví, nápoje, drogerie, dříve Friedlova hospoda, naproti škole

Masna, otevřená cca 2 dny v týdnu několik hodin dopoledne, v domě č. 17, prodej zajišťuje fa. Mareček z Třeště

Prodejna Votop - vše pro vodu a koupelny v objektu VÚB

Prodejna Štancl v objektu VÚB – náhradní díly, spíše doplňky k autům

Drogerie a zem.potřeby na č.17, Rod Jaroslav

Služby

- Restaurace Stonařov
- Zemědělský lihovar Stonařov spol. s r.o. - stavebniny a pálenice
- Blažena Dvořáková - Zakázkové šití
- Martina Semerádová - Kadeřnictví RAINBOW
- Helena Nechvátalová- kadeřnictví v objektu VÚB
- Zuzana Vilímková - Pedikérské a nehtové studio VIZU
- Ranč u Kružíků
- Miroslav Pivoňka - Práce zemním strojem, doprava
- Šmarda Miroslav, čalouník
- Ladislav Novák, kamenictví
- Poštovní úřad
- Farní úřad, děkanství, děkan Mgr. Pavel Horký

Lékařská péče- je zajištěna dojíždějícími lékaři.

Obvodní lékař MUDr. Jiří Havránek, ordinuje denně mimo úterý

Gynekolog MUDr. Libor Kopulety, 1 x v týdnu v pondělí několik hodin

Dětská lékařka MUDr. Kalčíková, 3 x týdně několik hodin

Zubní lékař MUDr. Šlechtická ordinuje několik dní v týdnu

Firmy

Promont, Jan Piša, vyrábí součástky pro elektrotechnická zařízení, něco jako dříve Tesla

Drahoslava Píšová, výroba dárkových předmětů ze skla a porcelánu, Stonařov č. 3

Stoon, výroba hokejek, Zdeněk Bláha, Martin Špaček, Stonařov č. 61
Jiří Špaček a syn, Beam, vysavače, Stonařov č.306

Zemědělci

Dvořák Jaroslav, Stonařov č.165

Kružík Jaroslav, Stonařov č. 15

Chlup Josef, Stonařov č. 291

Družstvo Agro Stonařov

Dále jsou zde jednotlivci, kteří podnikají na ŽL, především ve stavebnictví, ale seznam není nikde inzerován.

Stav mezi dvěma válkami k roku 1945

V roce 1939 měl Stonařov 13 německých a 5 českých radních, jednoho starostu, byla to čestná funkce, jednoho tajemníka obecního úřadu a posluhu. Byla zde měšťanská česká a 2 základní školy a pokračovací škola, farní úřad, pošta, četnická stanice, lékaři, porodní báby, rolníci, řemesla a služby, které pokryly potřebu všech obyvatel městyse.

Obchody

Ignác Fabian – Žid (dnes místo, kde stojí zdravotní středisko – parkoviště

Sortiment: : potraviny, uzeniny, zelenina, textil, střížní zboží, zástěry, svetry, halenky, kalhoty, prádlo, hospodářské nářadí, stavebniny, krmivo, olej, petrolej, benzín.

Deportace do koncentračního tábora v roce 1941,

Hans Russwurm – Němec,

Koloniál na rohu křižovatky směrem na Třešť , Stonařov č.18

Sortiment: : potraviny, uzeniny, zelenina, textil, střížní zboží, zástěry, svetry, halenky, kalhoty, prádlo, hospodářské nářadí, stavebniny, krmivo, olej, petrolej, benzín. Odsun v roce 1945, obchod převzal bývalý učeň František Bártů.

Franz Soufal – Němec, manželka – porodní bába, za války převzal tento obchod Karl Koch, který bydlel na domečku mezi Langovými a panem Příbylem zedníkem.

Stonařov 150

Sortiment: potraviny. Obchod převzal Emil Štěpánek, Stonařov č. 150 dům kde dnes žijí Příbylovi (pokrývač)vedle sedláka Navrátila, Stonařov č.148

Franz Schebesta, Stonařov č. 74 dnes Věra Obořilová – Frühaufová,

Sortiment:koloniál, nádobí, sklo, výkup hub v létě

Pekaři, krupaři (Grajslerei)

Thomas Kestler – Němec

Denně čerstvé pečivo, roznáška do domů, ráno od 6.00 do 8.00 hodin. Dům u kostela, dnes František Tichánek, Stonařov č.187

Vojtěch Nechvátal – Čech, dnes parkoviště u zdravotního střediska, prodej bez roznášky, Stonařov č. 67

Hans Patry – Němec - dnes prostranství za obchodem Lapek,

Sortiment: Pečivo, různé potraviny, roznáška do domů

Johann Plass – Němec, dnes Šimkovi u školky, Stonařov č.123,

Sortiment: Pečivo, potraviny bez roznášky

Cukrářské výrobky, zelenina, zmrzlina - Konditor

Anton **Prakesch** – Němec (dnes Musilová Marie, vedle DPS), prodej večer, v sobotu a neděli. Pracoval též jako povozník, který přivázel čerstvé výrobky z cukrárny v Jihlavě, chodilo se nakupovat k okénku. Stonařov č.160

Řezníci, Fleischerei - Fleischhauer

3 Bratři-

August Müller - na městečku kde bydlí pan Dufek –výsek, Stonařov č.25

Leopold Müller - na městečku vedle Dufka – dříve Kalendovi – handlír, Stonařov č.24

Anton Müller - na městečku u Kružíků autodopravce – dnes VÚB – výsek ,
hlavně kozí a ovčí maso, Stonařov 183

Anton Bürger - Němec , dnes zdravotní středisko, výsek, vývařovna, hospoda,
Každou sobotu prodej jitrnic a jitrnicové polévky, Stonařov 56

Karel Jonasch - Němec, který neuměl německy, dnes dům Milady Kružíkové,
Stonařov č.172

Franz Zeman - Němec, dnes Kurková, Šmarda – výsek občas, hospoda, večerní
provoz, Stonařov č.152

Antonín Tůma - Čech , koňský handlír a řezník, dnes Stoklásek Josef u potoka,
výsek, každou sobotu čerstvé výrobky, výborná sekaná, párky. Stonařov č.103

Ladislav Kožešník - dům v držení rodiny dosud, Stonařov 228

Josef Neusser, spíše handlír, obchod měl ponejvíce zavřený, dnes dům rodiny
Nechvátalovy, Stonařov 27

Franz Zodl, spíše překupník masa, malý obchod, který mu však nevynášel, Stonařov
75, dnes Kotek, Čechová

Johann Linha, obchodoval s kozím masem v místech, kde dnes má zahradu a garáž
pan D. Zvěřina., zde má základ i název „Kozí ulice“Stonařov č. 137

Trafiky (provozovaly je vdovy po padlých v 1. sv. válce)

Sortiment: kuřivo, papírky na cigarety, poštovní známky, pohlednice, dopisní papíry

Elizabeth Neusser - Němka – roh parkoviště u zdravotního střediska, Stonařov 220

Elizabeth Schmidt (Schwarz) - Němka - dnes Novákovi, dříve rodina Kiliánova,
Stonařov č. 237

Agnes Langová - Němka , dnes Tomkovi z Prahy, naproti domu Vybíralových,
Stonařov č.231

Marie Körberová, dům, který stával vedle domu č. 15, měl číslo 13

Hokynářky – Vykupovaly drůbež, vejce, máslo, a vozily je na trh do Jihlavy, houby do Okříšek k vlaku

Mrvková Marie, Češka, bydlela v domě pod rybníkem, který je dnes zahradou u domu
rodiny Blažkových č.95

Daňková Marie, manželka kováře, dnes Koloniál U Mejtříků, Stonařov č.253

Hospody - Gastwirtschaften

Adolf Friedl - Čech, dnes Langovi u školy, kulečník, kachlová kamna, hrací skříň,
Stonařov č.40

Anton Pollak - Němec, zájezdní hostinec byl zrušen za 1. republiky, sídlo české školy za války. Dnes dům rodiny Jurkovy, Stonařov č.143

Hans Matějka – Němec, zastřelen v roce 1939, dnes VÚB, denní provoz, č.183

Anton Bürger - Němec - dnes zdravotní středisko, denní provoz, vývařovna, Ston. 69

Sedláček - Němec, v čísle 17, denní provoz

August Krebs - Němec - dnes dům ředitele Rádia Vysočina, večerní provoz, německé letní zahradní slavnosti, Stonařov č. 169

Stará hospoda, dnes bývalá Lékárna v majetku pana Jana Píši .sídlila zde Česká beseda , dům patřil Procházkům, nájemníci se zde často střídali, byla zde vývařovna, denní provoz v zimním období se vařila svačtinová polévka pro přespolní české školáky a místní chudé děti, polévka se dávala do hnědých hliněných hrnků, přidával se chléb, jedlo se v nevytopeném sále. Toto zajišťovalo tzv. Rodičovské sdružení a okolní obce přispívaly

Mlynáři - Müller

Jaroš František, Čech, dnes rodina Dufkova, mlel mouku a pekl chleba, Stonařov č. 82

Gregora Emil, mlýn a pila, je stále v držení rodiny Gregorových , mletí mouky,

Stonařov č.223

Koláři - Wagner , výroba trakařů, povozů, kol k povozům a bryčkám

Johann Pollak, Stonařov 61, dnes výroba hokejek

Karel Körber, dnes prázdný dům rodiny Körberových, Stonařov č.47

Truhláři - Tischler

Franz Tomschik, starosta,dům vedle koloniálu Mejstřík, dnes parkoviště obchodu, Stonařov č.7

Franz Krebs, Němec, dům stál pod hrází rybníka, Stonařov 91

Johann Müller, dnes dům rodiny Procházkových u potoka směrem do Gromu, Stonařov č.113

Johann Pokorný, dnes dům paní Marie Kulhavé, Stonařov č.218

Bednáři - Fassbinder

Franz Plass, dnes dům rodiny Burešových u školy. Stonařov č.41

Kováři – Schmiede

Ignaz Patry , dnes dům rodiny Tothových u státní silnice, Stonařov č.66

Johann Pizal, místo kde stojí dům Vlastimila Roda, Stonařov 200

Václav Daněk, dnes Koloniál u Mejstříků, Stonařov č.253

Zámečníci – Schlosser

Anton Toscher, dnes dům pana Čecháčka, dříve Kašpárkových, Stonařov č.239

Stanislav Šindelář, Čech, Stonařov č. 155, dům ve vlastnictví rodiny

Šití oděvů - Schneider

Pánské

Bohdan Kružík, Čech, Stonařov č.186 , majitel domu byl Körber Anton, který žil ve Vídni, dnes dům rodiny Antonů u kostela

Apeltauer Eduard, v domě č. 17

Dámské

Langová , Kőrber dům rodiny Obrdlíkových vedle Mejtříků, Stonařov č.189
Mácová, na křižovatce na Otín, dům pana Tindla, Stonařov č.37

Holič – Friseur

Konrād Kratochvíl, dům rodiny, Satrapových, Stonařov č. 23, později se oženil a přestěhoval se ke kostelu, dům pana Kotka a paní Čechové,dřívě František Svoboda, Stonařov č.75

Karl Plass , sídlil v domě, kde bydlí Libuše Böhmová, Stonařov č.205

Ševci – Schuhmacher

Johann Filla,dům rodiny Ederovy, směrem ke hřišti Stonařov č.54

Nováček Antonín, Čech, oprava bot, dům pana Antonů směrem ke škole Stonařov č. 43

Karl Plass, Němec, výroba bot ,dům pozlacovače Jordánka směrem k Jihlavě , Stonařov č.226

Wetchy Josef, Němec, oprava bot, v ulici vedle dnešní výroby hokejek,dům pana Poláka, promítače filmů , Stonařov č. 60.

Leopold Kratochwil, Němec, směrem ke Gregorovému mlýnu Stonařov 263

Pollreich Johann, Němec, dnes rodina Pivoňková, vedle Čermákových , Stonařov č. 59

Schmidt Franz, místo kde, dnes stojí dům pana Nováka č. 237, dřívě Kilián

Sedláři -Sattler

Kourek Josef, Stonařov č. 170 , zde výroba zůstala i po válce a pro JZD

Škrdla František, směrem na Jihlavu, dům v majetku rodiny, Stonařov č.177

Pokryvač - Dachdecker

Franz Brichta , Němec, dům vedle Krausových, Stonařov č. 126

Johann Müller, ke hřbitovu za E. Kušíkem, Stonařov 240

Franz Müller, dnes Hana Urbánková- Krejčová, směrem ke Gregoráku, Stonařov 256

Povozníci – Fuhrmänner

Müller Franz, Němec, dům pana Tůmy na rohu ke hřišti, Stonařov č.55

Nechvátal Jan, Čech, ale povoznictví řídila jeho žena, matka pana Karla Nechvátala, Stonařov č.32

Müller , Němec,dnes dům rodiny Škrdlových za koloniálem u Mejtříků , Stonařov č.10

Plass František, Stonařov č. 173

Josef Plass, Čech,Stonařov č. 266 dům pana Rudolfa Plasse

Rudolf , Němec,dnes dům Václava Zemana, Stonařov č.145-6 ?

Jan Prycl, Čech,Stonařov 76, dnes zahrady k domům pana Zeleného a Velikých od rybníka

Josef Prycl, Čech, Stonařov 78,

Josef Tůma, Čech,směrem do Gromu, dnes dům.- D Zvěřiny, Stonařov 112

Výroba dřeva na topení - Radelmacher

Josef Prycl, Čech,Stonařov 78,

František a Josef Plass, Češi,Stonařov č.252

Müller , Němec,dnes dům rodiny Škrdlových za koloniálem u Mejtříků, Stonařov č.10

Cestáři – Strassenarbeiter jenom Češi

František Kourek, děda sedláře Josefa Kourka, Stonařov č.98
Alois Škrdla, dům pod rybníkem, v majetku rodiny, Stonařov č.101
Franz Zelený, dům na Hirschbüglu, naproti Cahovým, Stonařov č. 270
Jiljí Smutný, Stonařov 110

Porodní báby – Hebammen

Soufalová , Němka–dům, kde dnes žijí Příbylovi (pokrývač)vedle sedláka Navrátila
č.148

Sakařová Marie, Němka, Stonařov 183 v hostinci U Matějků

Marie Tůmová, Češka, dnes dům rodiny pana Zvěřiny směrem do Gromu č.112

Aloisie Havlišová, dům rodiny Smejkalových, Stonařov 81

Fabriky - Fabriken (fabrikanti byli všichni Němci)

Anton a Franz Krebs - výroba plstěných bačkor s koženými podrážkami, pánské ponožky a rukavice palčáky vše valchované, zaměstnával i domácí pletaře – valchovna byla původně v domě pana Cejnka, dnes Zdeňka Urbánka, později postavil továrnu v místech, kde je dnešní MŠČ. 261

Johann a Otto Kladensky, dnes dům rodiny Panzerových, pletené rukavice, ponožky bačkory, valchované výrobky, Stonařov č.33

Cihelny – Ziegelwerke, Ziegelei

Johann Göth , Němec, sedlák na domě rodiny Mrňových, Stonařov č. 20, provozovna byla v místech, kde bydlí paní Moravcová, dodnes tam říká V cihelně, Stonařov č.77

Göth Josef, „Franta“ , Němec,sedlák, hospodařící na domě kde dnes bydlí rodina

Metoděje Novotného, č. 168, cihlena byla v prostoru za Houčkovými směrem ke hřišti

Malíř pokojů - Maler

Rudolf Weber ,Němec,v č. 17, později v domě, kde bydlí rodina Malých, Stonařov č.31

Výrobci dřeváků – Holzschuherzeuger

Josef Schmidt, Němec, asi zahrada vedle Hekrdly Stonařov 49 nebo 55, firmu vedla jeho dcera Marie Zöllnerova

Marie Körberová, dům, který stával vedle domu č. 15, měla i trafikou, Stonařov 13

Matěj Lukš, Čech, dnes dům paní Plavcové směr na Otín, Stonařov č. 196

František Fašina, Čech, pod rybníkem Stonařov č. 92

Anton Franz, Wejwoda , Němec, dům pana Štancla u potoka , Stonařov č.90

Pila – Sägewerk , Zimmermann , tesaři, zpracování dřeva

František Hos, Čech , tesařský mistr, majitel pily, dům v držení rodiny směrem ke hřbitovu, Stonařov č.135

Johann Nowak, Němec, za školkou Stonařov 116

Johann Lang, Němec, tesař, Stonařov 152

Franz Johann, Němec , tesař, Stonařov 131

František Zelený, Čech, tesař, Stonařov 221,

Lihovar - Brennerei

Julius Schrammek, vedoucí společnosti, (za války vedl v Jihlavě pracovní úřad)
Stonařov č.23, dnes dům rodiny Satrapovy

Německé hospodářské agrární družstvo, filiálka podniku ve Štokách Deutsche Bauerngenossenschaft

Výkup a sklad obilí, v domě, kde dnes bydlí Josef Chlup, Stonařov č.291

Domácí ruční pletené zboží, výroba pro židovského obchodníka z Jihlavy:

Anton Kladensky, dům č. 79, dnes rodina Šánova, ruční výroba háčkovaných dětských oblečků, čepiček a bačkůrek, z čisté vlny, dámské barety

Policejní stanice - Polizei

Kupka, vrchní strážmistr za 1. republiky, před rokem 1936,- bydlel na stanici, dříve radnice, Čech

František Brhel, vrchní strážm. Čech, bydlel v domku rodiny Fašinových, č. 92, kteří byli za války ve St. Říši

Strážmistři

Anacker - Němec

Kurka, Hajda, Baloun, Podsedník, Náhůnek, Češi

Doktoři - Doktor

Dolny, působil v obci od r. 1931 do 1938

Adolf Fuchs se stal na počátku války Adolfem Friedlem, protože i Němci si jeho služeb vážili a chtěli ho zachránit před židovským pogromem a deportací, jeho paní byla Němka, což se podařilo a pan doktor zde dožil. Zemřel až v roce 1957, jeho ostatky byly v r. 1995 odvezeny do Rakouska, kde žije jeho dcera. Č.159

Zubní lékař Plott, ordinoval na č.17

Pošta – Post

Dvořák, poštovník, Stonařov 190

Tvrdý před válkou odešel do Jihlavy

Listonoši- Briefträger

Josef Svoboda, Čech, roznášel pro Stonařov do zač. války, bydlel v domě, který vlastnila paní Marie Svobodová za domem paní Plavcové směrem na Otín. Stonařov č.215

Johann Müller, Němec pro okolí (Pavlov, Otín, Suchá, Prostředkovice, Sokolíčko), zároveň vykonával i placenou funkci hrobaře, bydlel u hřbitova. č.240

Franz Neusser, poštovní expedient, dříve řezník, Stonařov 27

Farní úřad - Pfarrei

Kněží za 1. republiky Vojtěch Tondl, Čech

Za protektorátu Alois Kadlec, Čech, jeho kázání pro špatnou němčinu se Němcům nelíbila

Jakob Humula, Němec, byl povolán na vojnu, církevní agendu za jeho nepřítomnosti vyřizovala hospodyně Marie Müller, dcera Leopolda Müllera, řezníka, faru musela opustit. Po něm přišel Josef Němec, který zde sloužil až do své smrti v r. 19..

Varhaník: Anton Kladensky, Němec, bratr babiččiny maminky, bydlel v domku č./ 79
Hrobník Johann Müller, Němec, bydlel v domkářské čtvrti u hřbitova na „Hodrcahlu“ č.240

Kostelník – Messner

Franz Krebs, dům Fialových pod hrází rybníka, staral se o zvonění 3 x denně a o místní hodiny, zato byl placen obcí, práci pro kostel platila fara, Stonařov č.91

Zemědělci - Bauern

Heinrich Doleschal, 20 ha, který sídlil v domě č. 17

Johann Göth, 22 ha, dnes Mrňa, Stonařov č. 20

Josef Göth, 24 ha, dnes rodina M. Novotného Stonařov 168

Frantz Bukatsch 22 ha, Stonařov 22

František Navrátil 24 ha, dům v držení rodiny, Stonařov č.148

Mathias Schmied, 25 ha, dům Zemanových, Stonařov č. 87

Johann Pollak, 24 ha, dnes Němečkovi, Stonařov č.72

Největší zemědělci měli rozlohou okolo 20 -25 ha, dále zde bylo hodně drobných zemědělců, kteří hospodařili na menších výměrách jak 10 ha. Celková rozloha byla 978 ha.

*Sestavila Alena Veliká, Josefa Šánová
16. 8. 2011*